

Kehittyvän toiminnan vuodet 1996–2005

SUOMEN KOULUHISTORIALLINEN SEURA perustettiin helmikuun 4. päivänä 1935. Näin seura täyttää kuluvana vuonna 70 vuotta. Se on jatkanut Suomen Koulumuseoyhdistyksen (1917–1933) työtä. Seitsemän vuosikymmentä on pitkä aika yhtäjaksoista kouluhistorian tutkimuksen ja harrastuksen tukemista. Tässä artikkelissa keskityn lähinnä vuosiin 1996–2005. Aikaisempien vaiheiden piirteet hahmottuvat vuosien 1985, 1992 ja 1995 vuosikirjoissa.

Kuukausikokoukset

Tieteellisten seurain keskeisimpiä toimintamuotoja ovat kuukausikokoukset. Ne ovat jatkuneet säännöllisesti, koska näiden julkisten esitelmien tarkoituksena on tehdä sekä ajankohtaisia tutkimuksia että kouluhistorian eri alojen tutkijoita tutuiksi. Seura on kiitoksen velkaa monille asiantuntijoille, jotka ovat vastanneet kutsuun myöntävästi ja ilman palkkiota kertoneet oman tutkimuksensa tuloksista. Tarkoitus on ollut koota sekä kokeneita että nuoria tutkijoita yhteen ja saada aikaan hedelmällistä vuorovaikutusta tieteellisessä seurassa.

Kouluhistoriallinen seura on kuukausikokouksissaan vierailut useissa yhteisöissä, joiden mielenkiinto on suuntautunut myös kouluhistorian alueelle. Tällaisia ovat olleet Suomen Kunnallisiitto, Suomen Sukututkimusseura, Toimihenkilöarkisto, Koulun Kerhokeskus, Opetushallitus, Helsingin opetusvirasto ja koulumuseo, Taloudellinen Tiedotustoimisto jne.

Kuukausikokoukset pidettiin vuosina 1996–2004 kevätlukukaudelle asti Helsingin yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan tiloissa Bulevardi 18. Sen jälkeen seura on kokoontunut

Suomen Kouluhistoriallisen seuran kuukausikokous Opetushallituksen istuntohuoneessa marraskuussa 2002. Mukana olivat vasemmalta Mirva Jaakkola, Tuula Hyyrö, Riitta Koistinen-Mandalios, Aatu Moilanen, Erkki Merimaa, Aslak Lindström, Kerttu Mäkelä, Jarl Stormbom, Reijo Paronen, Jouko Kauranne ja Antti Lappalainen.

Tieteiden talossa Kirkkokadulla ja Ebeneser-säätiön toimitiloissa. Kuukausikokoukset ovat koonneet 10–20 kuulijaa, mitä voidaan pitää tyydyttävänä ottaen huomioon samanaikaisen muun toiminnan Helsingissä.

Julkaisutoiminta

Kouluhistoriallinen seura on jatkanut vahvaa traditiota ja julkaisut joka vuosi oman vuosikirjan, kuten seuran säännöt edellyttävät. Vuosikirjan tarkoitus on antaa seuran kaikille jäsenille mahdollisuus omien artikkelien julkaisemiseen sekä eri aihepiireistä että keskittyä tiettyyn teemaan. Vuosikirjan toimitusperi-

Suomen Kouluhistoriallisen Seuran 38. vuosikirjan julkistamistilaisuus joulukuussa 2000 kasvatustieteellisen tiedekunnan istuntohuoneessa. Kirjoittajista olivat mukana Tuula Hyyrö, Elise Lujala ja Jouko Kauranne (eturivi) ja takana Jukka Rantala, Jyrki Männistö ja Martti T. Kuikka.

aatteena on ollut, että kirjoittaja vastaa oman artikkelinsa sisällöstä.

Vuodesta 1996 vuosikirjan teemana oli "Erilaiset koulutiet." Itsenäisyyden juhluvuoden vuosikirja 1997 keskittyi itsenäisen Suomen kouluhistoriaan. Vuonna 1998 teemana oli suomalaiset kasvattajat. Vuoden 1999 vuosikirja oli samalla juhlakirja, kun professori Martti T. Kuikka täytti 60 vuotta. Vuoden 2000 vuosikirjan pääaiheena oli "Kasvatus ja koulutus murrosaikoina". Vuoden 2001 teemana oli oppivelvollisuus, jonka säätämisestä oli kulu-
nut 80 vuotta. Vuosikirjan kirjoittajat olivat ansioituneita asiantuntijoita. Vuoden 2002 vuosikirja tarkasteli aiheessaan Kulttuurivaikuttajat ja koulut autonomian aikana arvojen rakentaji-

na. Vuoden 2003 vuosikirjan teema oli "Koti ja koulu, kasvatuksen perusta". Vuoden 2004 vuosikirjassa tarkastellaan aihetta "Koulu kansakuntaa rakentamassa". Vuoden 2006 vuosikirja painottuu J. V. Snellmanin tulevan juhlavuoden (2006) aihepiiriin.

Julkaisutoiminnassa seuralla on ollut erinomainen yhteistyö opetushallituksen kanssa, joka on tukenut toimintaa monipuolisella asiantuntemuksellaan. Seura on kiitollinen myös lukuisille kirjoittajille, jotka aikaansa uhraten ovat tuottaneet joka vuosi mielenkiintoisia artikkeleita niin seuran jäsenten kuin muiden luettavaksi. Kirjoittajien työ on tehnyt vuosikirjan toimittamisen mahdolliseksi.

Vuosi 2000 oli merkittävä, sillä Hilikka Laamanen julkaisi väitöskirjansa "Kenen koulu, sen kansa" kouluhistoriallisen seuran julkaisuna. Se oli ensimmäinen väitöskirja julkaisutoiminnassa. Teos liittyy läheisesti Suomen kouluhistoriaan.

Toimihenkilöt

Vuonna 1996 kuuluivat seuran johtokuntaan apulaisprofessori Martti T. Kuikka, ylitarkastaja Sven Gladh, kouluneuvos Jouko Kauranne, kasvatustieteen tohtori Paavo Tarvainen, filosofian tohtori Aaro Harju, apulaisprofessori Hannele Rikkinen, kasvatustieteiden tohtori Saara Hakaste, ylitarkastaja Erkki Merimaa ja opetusneuvos Antti Lappalainen. Seuran esimieheksi valittiin apulaisprofessori Martti T. Kuikka ja varaesimieheksi kouluneuvos Jouko Kauranne, jotka ovat hoitaneet näitä tehtäviä koko kymmenvuotiskauden. Seuran vuosikokous, joka valitsee johtokunnan, on säilyttänyt tietyn perusryhmän ja valinnut uusia jäseniä sitä mukaa, kun asianomainen ei poismuuton tai työn takia pääse kokouksiin. Uusina jäseninä ovat tulleet kouluneuvos Martti Hölsä, professori Sirkka Ahonen, dosentti Jukka Rantala ja ylijohtaja Aslak Lindström. Johtokunnan jäsenistä on valittu vuosikirjan toimitusneuvosto, joka on kantanut käytännön vastuun vuosikirjan kokoamisesta ja julkisuuteen saattamisesta.

Seuran johtokunta on toiminut hyvin yksimielisesti, mikä heijastuu kaikkeen toimintaan. On ollut puhetta sääntöjen muut-

tamisesta, mutta nykyisen toiminnan perusteella arvioiden siihen ei ole kiirettä.

Seuran sihteeri on pääosin valittu johtokunnan jäsenistä. He ovat kantaneet käytännön toiminnasta keskeisimmän vastuun niin kuukausikokousten kuin muidenkin tilaisuuksien järjestämisestä. Filosofian maisteri Sven Gladh oli pisimpään 1990-luvulla sihteerinä vuoteen 1997 saakka. Hänelle Tasavallan Presidentti myönsi vuonna 1999 kouluneuvoksen arvon. Hän on tehnyt pitkän elämäntyön myös kouluhistoriallisen seuran hyväksi ja on ansainnut näin julkisen tunnustuksen. Sven Gladhin jälkeen sihteerin tehtäviä ovat hoitaneet Martti T. Kuikka, Erkki Merimaa, Saara Hakaste ja vuodesta 2004 KM Maija Meretniemi. Sihteerin tehtävät helpottuivat kun taloudenhoitajaksi valittiin vuonna 1999 KL Elise Lujala.

Juhlavuoden johtokunnassa ovat professori Martti T. Kuikka, kouluneuvos Jouko Kauranne, opetusneuvos Antti Lappalainen, kouluneuvos Erkki Merimaa, kouluneuvos Aslak Lindström, kasvatustieteiden tohtori Saara Hakaste, professori Sirkka Ahonen, dosentti Jukka Rantala ja kouluneuvos Martti Hölsä. Sihteerinä on KM Maija Meretniemi ja taloudenhoitajana KL Elise Lujala.

Johtokunnan jäsenet ovat saaneet julkisen tunnustuksen työstään. Kuten jo mainittiin, FM Sven Gladhille myönnettiin 1999 kouluneuvoksen arvo. Vuonna 2001 ylitarkastaja Erkki Merimaa sai Tasavallan Presidentin myöntämän kouluneuvoksen arvon ja keväällä 2005 juhliittiin opetushallituksessa, kun ylijohtaja Aslak Lindströmille oli myönnetty kouluneuvoksen nimi ja arvo.

Professori Martti T. Kuikan jäädessä eläkkeelle kasvatustieteen laitoksen virasta 1.1.2004, johtokunta perusti muotokuva-rahaston ja päätti tilata muotokuvan taiteilija Lasse Marttiselta. Muotokuvan paljastustilaisuus pidettiin joulukuun 9. päivänä 2003 kasvatustieteen laitoksen juhlasalissa jäähyväisluennon yhteydessä pidetyssä juhlassa. Muotokuvan otti vastaan yliopiston vararehtori Mauno Kosonen.

Seuran kirjasto on ollut kasvatustieteellisen tiedekunnan kirjaston yhteydessä Bulevardi 18. Kun kasvatustieteen laitos ja kir-

Seuran johtokunta vuonna 2005. Kuvassa vasemmalta Martti Hölsä, seuran esimies Martti T. Kuikka, Aslak Lindström, Antti Lappalainen ja Erkki Merimaa. Alarivissä vasemmalla seuran sihteeri Maija Meretniemi sekä johtokunnan jäsenet Saara Hakaste ja Jouko Kauranne. Kuvasta puuttuvat johtokunnan jäsenet Jukka Rantala ja Sirkka Ahonen.

jasto muuttivat kuluvan vuoden aikana Siltavuorenpenkereen tiloihin, myös seuran kirjasto siirtyi mukana. Seuran kirjastosta tehtiin uusi sopimus, jonka mukaan kirjasto deponoitiin kasvatustieteellisen tiedekunnan, nykyiseltä nimeltään käyttäytymistieteellisen tiedekunnan kirjastoon.

Seuran jäsenmäärä on ollut edelleen 60–70. Sitä on pyritty kasvattamaan, mutta näyttää siltä, että monet aktiiviset jäsenet ovat kyllin monessa muussa seurassa mukana, ettei aika riitä kaikkiin. Olen pitänyt jäsenistöä asiantuntijaorganisaationa, joka on kiinnostunut juuri kouluhistorian kysymyksistä ja tutkimuksista. Kuukausikokousten osanottajamäärä on tyydyttävä, sillä kävijämäärä on taannut kuukausikokousten säännöllisen jatkumisen.

Yhteistyö

Kansainvälinen yhteistyö on jatkunut pitkälti ISCHE:n (International Standing Conference for History of Education) mukaan. Se on järjestänyt joka vuosi konferenssin, jossa myös suomalaisia osanottajia on ollut mukana. Ahkerimmin on osallistunut kasvatustieteiden tohtori Saara Hakaste vuosina 1996–2004. Myös professori Martti T. Kuikka, professori Sirkka Ahonen ja KL Elise Lujala ovat olleet konferensseissa hakemassa kansainvälisiä yhteyksiä ja välittämässä tietoa Suomen kasvatushistorian tutkimuksesta.

Yhteistyö muiden tieteellisten seurojen kanssa on laajentunut. Kouluhistoriallinen seura on Tieteellisten seurojen valtuuskunnan jäsen ja Suomen Tiedekustantajain liiton jäsen. Professori Kuikka oli liiton hallituksen jäsen 1997. Kun liiton tehtävänä on tukea tieteellisten seurojen toimintaa apurahoilla, seura on anonut ja saanut apurahan kaksi kertaa, toinen vuosikirjan julkaisu-asun uusimiseen ja toisen vuosikirjan 2005 artikkelien toimittamiseen.

Yhteistyö lähinnä historian tutkimuksen seurojen välillä tiivistyi vuosina 2004–2005, kun kouluhistoriallinen seura pyrki kannanotollaan kasvatuksen historian professorin viran säilymiseen kasvatustieteen laitoksella. Seura teki yhteistyötä Suomen Kirkkohistoriallisen Seuran, Suomen Historiallisen Seuran ja Suomen Filosofisen Yhdistyksen kanssa. Yhteistä kannanottoa tuki myös Edistyksellinen Tiedeliitto. Kannanotot perusteluineen vietiin kasvatustieteellisen tiedekunnan tiedekuntaneuvostolle ja myöhemmin Helsingin yliopiston rehtorille. Seuran johtokunta keräsi 40 jäsenen kannanoton viran puolesta ja luovutti sen yliopiston rehtorille ja toimitti yliopiston kanslerille. Yliopiston rehtori palautti vuonna 2004 asian uudelleen valmisteltavaksi, mutta teki seuraavana vuonna päätöksen, jonka mukaan ko. professorin viranala ei ole kasvatuksen historia, vaan se on yleinen kasvatustiede.

Yli kolme vuotta kestänyt taistelu kasvatuksen historian professorin viran säilyttämisestä ei tuonut positiivisia tuloksia. Nyt tämä Suomen yliopistojen ainoa kasvatuksen historian professo-

rin virka poistettiin sen oltua yliopiston vastuulla vuodesta 1974 lähtien eli 30 vuotta. Tieteellisen seuran kannalta se merkitsi kiinteän yhteyden katkeamista kasvatustieteen laitokseen, joka oli viran perustanut ja se on tulevan toiminnan kannalta erittäin valitettavaa.

Tulevaisuus

Kouluhistoriallisella seuralla on takanaan 70 vuoden traditio, joka antaa selkeitä suuntaviivoja ja samalla myös mahdollisuuksia. Seuran vahvuuksia ovat kuukausikokoukset, vuosikirja ja hyvät yhteydet yhteistyökumppaneihin, joiden kanssa on tehty vuosikymmenet yhteistyötä. Seuran vahvuutena ovat myös seuran pitkäaikaiset jäsenet johtokunnassa ja muussa toiminnassa. Siksi vuosi 2005 on juhlavuosi, jolloin seura voi kunnioittaa ja arvostaa omaa toimintaansa. Se antaa myös voimia ja resursseja tuleville vuosille. Kun vuonna 1996 olin optimisti seuran tulevista vuosista, olen edelleen optimisti edellä kerrotun perusteella.